Олефиренко М.В.,
студентка ІІ курсу Історико-філософського факультету
Національного педагогічного
університету імені М.П.Драгоманова,
м. Київ, Україна
Науковий керівник - Ремньова А.Г.,
кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки
Національного педагогічного
університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна

ЗМАГАННЯ ЯК МЕТОД НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ (НА ПРИКЛАДІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКОЇ ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНОЇ ГРИ «СОКІЛ» («ДЖУРА»))

Анотація. У статті визначено особливості організації та проведення всеукраїнської дитячо-юнацької військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура») та показано її вплив на формування національно-патріотичної свідомості учнівської молоді.

Abstract. The article defines the peculiarities of the organization and conduct of the All-Ukrainian Children and Youth Military-Patriotic Game "Sokil" ("Dzhura") and shows its influence on the formation of the national-patriotic consciousness of schoolchildren.

Сучасна Україна та її громадяни переживають великі історичні події, які з часом визначать подальшу долю та світоустрій на нашій планеті. Сьогодні ми маємо незворотні зміни у суспільному, економічному та політичному житті. Тому у цей непростий час національно-патріотичне виховання є однією з головних умов формування майбутнього покоління, що буде мати повну повагу до влади, любов до Батьківщини, її історії, традицій і культури. Перед українським народом стоїть дуже важлива задача: зберегти свою єдність і незламність. Тому на вихователях лежить велика відповідальність за громадянське та патріотичне виховання дітей.

Теорія виховання налічує велику кількість різноманітних методів виховання. Зазвичай всі вони застосовуються комплексно. Розглянемо метод змагання, одним із способів організації якого є гра. Цей метод стимулює дітей до суперництва, тим самим допомагає покращити та удосконалити особистість. Тож для свого дослідження ми обрали важливу та розвиваючу гру для підростаючого покоління – всеукраїнську дитячо-юнацьку військово-патріотичну гру «Сокіл» («Джура»). Вона є системно організованою і спрямованою на оволодіння початковою військовою підготовкою, формування фізичного та психологічного підґрунтя майбутніх захисників нашої Батьківщини.

Аналіз досліджень з даної теми показав, що національно-патріотичне виховання було, є, і буде актуальним завжди. У різні часи люди виховували у своїх нащадків любов до рідної землі, мови, народу. Серед дослідників проблеми національно-патріотичного виховання відомі українські педагоги минулого: Х. Алчевська, Г. Ващенко, Б. Грінченко, М. Грушевський, М. Драгоманов, П. Куліш, А. Макаренко С. Русова, В. Сухомлинський, К. Ушинський та сучасні вітчизняні науковці: О. Вишневський, М.Стельмахович, В. Кіндрат П. Кононенко І. Мартинюк, В. Оржеховська Ю. Руденко, К. Чорна та ін. У працях цих вчених визначені підходи до організації й підвищення ефективності патріотичного виховання, висвітлені особливості, зміст і методи національно-патріотичного виховання на різних етапах становлення української нації та держави.

Вплив методу гри на формування певних якостей особистості досліджували багато вітчизняних вчених, зокрема А. Макаренко, В. Сухомлинський, С. Шацький доводили, що за допомогою гри закріплюються властивості, вміння і здібності вихованців.

Метою даного дослідження є вивчення особливостей методу змагання, як одного з методів патріотичного виховання учнівської молоді України на основі Всеукраїнської військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура»); аналіз і виявлення впливу цієї гри на формування громадянської свідомості майбутнього покоління.

Виклад основного матеріалу. Патріотизм є складовою однієї з найважливіших життєвих компетентностей майбутнього випускника нової української школи – громадянської компетентності, яка необхідна для ефективної та конструктивної участі у громадському житті, в сім'ї, у виконанні професійних обов'язків та у розбудові і захисті своєї держави[5, с.45]. Виховання патріотизму є складним і тривалим процесом. Підґрунтям для створення ефективної системи національно-патріотичного виховання є ціла низка законодавчих актів, а саме Закон України «Про оборону України», стаття 6 Закону України «Про основи національного спротиву», наказ МОН України від 06.06.2022 №527 «Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти», Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України до 2025 року. На підстав цих нормативно – правових документів розроблено Положення про Всеукраїнську дитячо-юнацьку військово-патріотичну гру «Сокіл» («Джура»).

Впровадження у виховну роботу закладів дошкільної та шкільної освіти патріотичної гри «Сокіл» дозволило залучити до спільної діяльності учнів, педагогів, батьків, представників органів місцевого самоврядування та громадських організацій і організувати постійну, динамічну, змістовну взаємодію у неперервному процесі патріотичного виховання в сучасній Україні.

Гра охоплює всі вікові групи учнів: 1-4 класи (козачата), 5-8 (джури козацькі), 9-12 (молоді козаки). Проте, зауважимо, що для отримання гарних результатів, весь педагогічний колектив повинен виконувати свої функціональні обов'язки та неухильно дотримуватися рекомендованих положень.

Колективна гра «Сокіл» побудована на основі козацької педагогіки. Українська козацька доба була найяскравішим періодом нашої історії. Про українське козацтво значна частина сучасної молоді має поверхове і спрощене уявлення. Насправді воно було не тільки військовим, а й соціальним, політичним, державним, педагогічним, культурно-історичним явищем[1, с.14]. Запорозьке козацтво – це гордість української нації. Ми є нащадками вільних та незалежних пращурів, що завжди стояли на охороні свободи, гідності і честі України. Концепція такого виховання мала на меті формування у підростаючого покоління синівську вірність своїй Батьківщині. Юнаків, які готували себе до захисту рідної землі та свого народу, називали «джурами», звідси й походить назва гри. Стати джурою міг лише той, хто мав гарні фізичні та високі моральні якості.

Створена козаками педагогіка ввібрала в себе ідейно-моральний, емоційно-естетичний потенціал лицарської виховної мудрості і втілює у собі національну психологію, характер, світогляд, правосвідомість, мораль та інші компоненти національної свідомості, духовності народу. Виховний ідеал гри – козак-лицар, відповідальний громадянин-патріот, провідник в суспільстві.

Метою гри «Сокіл» («Джура») є:

- виховання у юнаків та дівчат глибоких і твердих національно-патріотичних переконань, підготовка молоді до творчої праці, до військової служби та захисту своєї Батьківщини України шляхом залучення молоді до оборонно-масової та військово-спортивної патріотичної роботи;
- формування і виховання у молоді високих морально-психологічних та морально-бойових якостей; мужності, сміливості, рішучості, відваги, стійкості, наполегливості, дисциплінованості і ініціативності на теренах відновлених національних козацьких педагогічних традицій;
- виховання духовно та фізично розвиненого юного покоління суверенної України на історично сформованих засадах козацького світогляду та здорового способу життя, у дусі відданості Батьківщині та її народу на основі відродження національних і загальнолюдських духовних і моральних цінностей[2, с. 62].

Організаторами гри в загальних середніх освітніх закладах є представники козацького самоврядування – об'єднання учасників для виконання завдань гри у рій (клас, гурток тощо), сотню (паралель класів), курінь (навчальний заклад).

В системі державної освіти є подібні ігри, проте «Сокіл» («Джура»), має ряд своїх переваг та особливостей, що вирізняє її з-поміж інших. Почнемо з того, що гра проводиться протягом усього навчального року. Тобто вона має свою постійність, узгодженість з річним планом виховної роботи закладу загальної середньої освіти. Завершується вона із закінченням навчального року у червні-липні.

Систему військово-патріотичної роботи можна впроваджувати, наприклад, за такими етапами:

1. Інформаційно-пропагандистський етап:
- Виховні години
- Випуск стіннівок
- Лекторії, бесіди
- Батьківські збори

2. Інформаційно-пошуковий етап (пошукова діяльність):
- Ознайомлення з нормативними документами, Законами України
- Дослідження
- Проектування
- Вивчення й узагальнення історичних довідок, матеріалів
- Пошуково-дослідницькі проекти
- Використання інтернет-ресурсів
- Розробка планів роботи

3. Практично-діяльнісний етап (активна діяльність):
- Участь у Всеукраїнській дитячо-юнацькій військово-патріотичній грі «Сокіл» («Джура»)
- Проведення зустрічей з учасниками АТО, військовослужбовцями
- Участь у районних, обласних, Всеукраїнських конкурсах
- Проведення заходів
- Проведення акцій
- Проведення екскурсій
- Волонтерська діяльність
- Співпраця з громадськими організаціями [4].

Дуже важливим є те, що Головний штаб гри на всеукраїнському рівні протягом всього періоду надає організаційну та методичну допомогу місцевим штабам, здійснює підготовку кадрів (презентації гри в школах, семінари для вчителів, вишкіл ройових), інформування навчальних закладів і залучення їх до гри (презентації, семінари, вишколи), залучення громадських організацій до шефства над закладами освіти, організації та

проведення фінальних етапів. Через постійну діяльність штабу гра має партнерську співпрацю з органами державної влади і, навіть, фінансову підтримку.

Найголовнішим критерієм є системність гри, який полягає в тому, що вона поєднує різні напрямки: туристичний, військовий, спортивний, історичний, мистецький, краєзнавчий. Гра відбувається у вигляді змагання, що ефективно сприяє мотивації громадської активності учнівської молоді. Проводяться комплексні командні забави-змагання, за результатами яких відбувається відбір кращих та визначення переможців.

Зазначимо, що змагання має дуже позитивний вплив – згуртовує учнів, допомагає їм отримувати і проживати різні емоції. З його допомогою дитина виражає своє природнє прагнення порівнювати свої можливості з іншими, прагнення до перемоги, перевершити кращими результатами опонентів. Здорова конкуренція сприяє удосконаленню та розвитку особистості, покращенню її фізичних, психічних та моральних якостей, привчає до дисципліни. Та найголовніше, що у процесі даної гри відбувається формування національної самосвідомості учнів.

Розглянемо структуру гри та її компоненти. Програма фінальних етапів вміщує п‘ять блоків заходів, таких як:

1. Державницький блок: виконання ритуалів підняття Державного прапора України і виконання Державного гімну, урочистості з нагоди відкриття (закриття) фінального етапу гри на центральних площах за участю місцевої влади: концерт місцевих колективів, показ бойового мистецтва силами спеціального призначення силових структур України [3, с. 4].

Такі заходи допомагають виховати любов і пошану до державної символіки, ритуалів суверенної України. Державна символіка покликана формувати громадянську гідність, патріотичні почуття і впевненість молоді у майбутньому своєї держави.

Гра також має свою відзнаку. В основі символіки лежать ідейні засади. Використовується три кольори: червоний, білий та чорний, що є характерним для української вишиванки. Шабля і булава - звичаєві козацькі символи виховання добрих громадян. Голова козака, що зображена на емблемі – збірний образ воїна-лицаря, а літери навколо нього – М - мудрість, Ш - шляхетність, В - відвага – три важливих риси, які потрібно виховувати у підростаючого покоління [2, с. 60].

2. Військово-патріотичний блок: відвідування території військової частини для ознайомлення з умовами розміщення та бойової підготовки військовослужбовців, з історією військової частини, зі зразками озброєння та військової техніки, виконання навчальних стрільб з бойової зброї; проведення конкурсів і змагань: стройова підготовка (впоряд), боротьба, рятівник (надання першої медичної допомоги), стрільба (з пневматичної зброї)[3, с. 4].

Здобувач освіти опиняється в реальних умовах, має можливість випробувати себе, здійснити переоцінку своїх переконань, замислитися над своїм майбутнім та майбутнім своєї країни.

Таким чином, у школярів виховується готовність до захисту Батьківщини, формується громадянська свідомість, що дає можливість оцінити свої дії з позиції інтересів суспільства. У процесі гри кожен знайомиться зі своїми правами і обов’язками, яких повинен дотримуватись у повсякденному житті. Спілкування з героями допомагає молоді сформувати уявлення про національно свідомого, відданого, справжнього громадянина своєї держави, з якого можна брати приклад. Практичне опанування швидкої медичної допомоги, оцінка ризиків, швидке прийняття рішень, самостійність мислення, розв’язання проблем – є важливими навичками кожного громадянина.

3. Туристично-краєзнавчий блок: проведення конкурсів і змагань; таборування, смуга перешкод, походи, вивчення природи та історії краю[3, с. 5]. Цей блок допомагає вихованцям усвідомити особисту причетність й відповідальність за збереження природних багатств, запобігати екологічним проблемам навколишнього середовища, прищепити любов до рідного краю, проявити згуртованість рою, загартувати тіло і душу кожного члена команди.

4. Історично-мистецький блок: проведення конкурсів і змагань; Ватра (мистецьке представлення рою), Відун (військово-історична вікторина). [3, с. 5]

Такі випробування формують фізично, інтелектуально і духовно розвинену особистість. Змагання допомагають розвинути спритність, винахідливість, творчі якості, критичне мислення. Мистецькі конкурси формують естетичні смаки, розкривають художні здібності учнів. Історична вікторина закріплює знання з історії України, її культурної спадщина, звичаїв та традицій.

5. Козацький вишкіл: обладнання наметових таборів (елементи охорони та оборони), несення внутрішньої та вартової служби, нічні тренування, протидія умовним диверсійним групам, самостійне приготування їжі, харчування у поході з використанням «сухого пайка» [3, с. 5].

Проживання в таборі фізично та морально загартовує, сприяє підготовці молоді до військової служби. Виховує відповідальність, працелюбність, повагу, толерантність, вміння вчасно та правильно реагувати у нестандартних ситуаціях. Встановлює дружні відносини у колективі, привчає до самостійного життя. Отже, комплексна робота усіх блоків гри «Сокіл» дає позитивні результати та допомагає у патріотичному вихованні молодого покоління.

Висновки. Змагання як метод виховання, що використовується у Всеукраїнській дитячо-юнацькій військово-патріотичній грі «Сокіл» («Джура») є одним із найрезультативніших методів її реалізації. Впровадження цієї гри у систему виховної роботи освітніх закладів протягом семи років підтвердило дієвість і

ефективність такого методу виховання та сприяло формуванню загальноукраїнської системи національно-патріотичного виховання учнівської молоді.

ЛІТЕРАТУРА

1. Всеукраїнська дитячо-юнацька військово-патріотична гра «Сокіл» («Джура»): метод. посіб. / Г.А.Коломоєць та ін. Київ. 2013. 169 с.

2. Всеукраїнська дитячо-юнацька військово-патріотична гра "Сокіл" ("Джура"). Організація роботи в школі, в районі (місті): метод. посіб., схвалений Науково-методичною комісією із предмета "Захист Вітчизни" Міністерства освіти і науки України. Київ. 2014. 167 с.

3. Козацько-лицарське виховання: збірник / уклад. А.М. Грива. Київ. 2010. 170 с.

4. Портфоліо керівника гуртка "Сокіл-Джура" Кучеренко Олександра Івановича "Мій педагогічний досвід роботи". URL: https://sites.google.com/site/portfoliokerivnika/-mij-pedagogicnij-dosvid-roboti (дата звернення: 28.10.2022).

5. Ремньова А.Г. Патріотизм і толерантність як складові громадянської компетентності майбутніх вчителів. *Сучасні педагогіка та психологія: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, Україна, 10-11 липня 2020 року). Київ, 2020. Ч.ІІ. С. 45-48

Орленко Н.А.,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Дейнеко І.В.,
старший викладач,
Скидан І.В.,
старший викладач,
Гейченко С.П.,
старший викладач
кафедри фізичного виховання та спортивної підготовки факультету лінгвістики
та соціальних комунікацій Національного авіаційного університету,
м. Київ, Україна

ТРЕНУВАЛЬНІ ПРОЦЕСИ В ЗВО В ПОЄДНАННІ З ОСОБЛИВОСТЯМИ ПСИХОФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ НАУ У ФУТЗАЛІ

Анотація. Наше дослідження було спрямоване на ефективне використання відведеного часу у тренувальному процесі. Запропоновані нами вправи засвідчили, що психофізичний стан напряму пов'язаний з індивідуальною майстерністю гравця. Порівнюючи техніко-тактичні дії гравців, ми зосередились на індивідуальних діях кожного. Будуючи послідовність завдань у тренувальному процесі ми побачили, що поєднання техніки пересувань і техніки роботи з м’ячем дало можливість краще опанувати прийняття рішення та поліпшити розуміння тактичної складової гри у футзал.

Abstract. Our research was aimed at effective use of the allocated time in the training process. The exercises offered by us proved that the psychophysical state is directly related to the individual skill of the player. Comparing the technical and tactical actions of the players, we focused on the individual actions of each. Building a sequence of tasks in the training process, we saw that the combination of movement technique and ball handling technique made it possible to better master decision-making and improve understanding of the tactical component of the futsal game.

Як відомо, формування психомоторних і пізнавальних здібностей будуються на індивідуальних можливостей підлітків і багато в чому залежить від якості психологічних інтересів педагогічного процесу, соціального виховання і підтримки в подальших діях.

Ми можемо часто стикатися з таким явищем як когнітивне спотворення, яке полягає в тому, що деякі підлітки, які ще не досягли певного рівня ігрової кваліфікації, вже роблять помилкові висновки, приймають невдалі рішення і при цьому не здатні усвідомлювати свої помилки через відсутність вмінь, навичок, того мінімального досвіду який допомагає, не створювати завищених уявлень про власні можливостях (ефект Даннінга-Крюгера).

Більш досвідчені гравці, навпаки, схильні занижувати оцінку своїх здібностей і страждати від недостатньої впевненості у своїх силах, вважаючи інших більш майстернішими. Таким чином, менш компетентні гравці в цілому мають більш високу думку про власні здібності, ніж це властиво компетентним футболістам, які до того ж схильні припускати, що оточуючі оцінюють їх можливості також низько, як і самі). Люди з високим рівнем кваліфікації помилково вважають, що завдання які їм легкі, і легкі й інших людей.

Страх, невпевненість починає впливати на їх відчуття, на ігрову креативність та готовність ризикувати. Студенти тим часом дорослішають, та часто поєднують цей «внутрішній» тягар з подальшими тренуваннями в клубі.